

**ماهیت و وضعیت حقوقی کودکان ناشی از شبهه  
و نامشروع در حقوق ایران**

[www.ketab.ir](http://www.ketab.ir)

رضا کیخا

سرشناسه	: کیخا، رضا، ۱۳۵۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: ماهیت و وضعیت حقوقی کودکان ناشی از شبهه و نامشروع در حقوق ایران/ رضا کیخا.
مشخصات نشر	: تربت حیدریه: چشم انداز قطب، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۸۷۴۳-۱۰۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: کودکان نامشروع (فقه)
موضوع	: (Illegitimate children (Islamic law
موضوع	: کودکان نامشروع -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: Illegitimate children -- Legal status, laws, etc. -- Iran
رده بندی کتبه	: /۱۹۸BP ۱۳۹۶/۱۳۹۴/۱۳۹۴
رده بندی دیویی	: ۳۹۷/۳۷۹
شماره	: ۲۶۴۲۷۲
کتابشناسی	: کتابشناسی

ماهیت و وضعیت حقوقی کودکان ناشی از شبهه و نامشروع در حقوق ایران



نام کتاب: ماهیت و وضعیت حقوقی کودکان ناشی از شبهه و نامشروع در حقوق ایران  
 نویسنده: رضا کیخا  
 ناشر: انتشارات چشم انداز قطب  
 تیراژ: ۲۰۰۰  
 صفحه آرای و ویرایش: حمید دهقانی  
 طراح جلد: حمید دهقانی  
 نوبت چاپ: اول  
 چاپ و صحافی: ویونا  
 قطع: وزیری  
 تعداد صفحه: ۱۸۰  
 قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک:

۹۷۸	۶۰۰	۸۷۴۳	۱۰	۱
-----	-----	------	----	---

آدرس: تربت حیدریه، خیابان رازی، رازی ۳

تلفن: ۰۹۱۵۳۳۲۸۵۱۶ - ۰۹۲۱۱۱۴۲۱۲۷

## فهرست

صفحه	عنوان
۶	سخن مولف
۷	پیش گفتار
۹	مقدمه
۱۰	رابطه مشروع
۱۲	رابطه نامشروع
۱۳	رابطه ای که مورد اختلاف است
۱۵	فصل اول
۱۵	احکام کودکان نامشروع
۱۶	کودکان نامشروع
۱۸	آغاز دوران کودکی
۱۹	پایان دوران کودکی
۲۰	بلوغ در اصطلاح شرعی
۲۱	گفتار اول: ولد زنا
۲۲	تعریف اصطلاحی زنا
۲۳	ارکان زنا
۲۵	ممنوعیت زنا در قرآن
۲۶	زشتی زنا در حدیث
۲۸	گفتار دوم
۲۸	احکام فقهی نسب
۲۸	عناصر نسب

- ۳۱.....نسب مشروع
- ۳۲.....اسباب اثبات نسب
- ۳۲.....فراش
- ۳۶.....توجیه اماره فراش
- ۳۷.....اجرای اماره فراش در مورد کودکی که در زمان زوجیت متولد شده است
- ۴۰.....اجرای اماره فراش در مورد کودک بعد از انحلال نکاح
- ۴۳.....مبنای ثبت نسب با فراش
- ۴۴.....حداقل مدت حمل
- ۴۵.....حداکثر مدت حمل
- ۴۷.....اقرار
- ۴۹.....ثبوت نسب با اقرار دوم
- ۴۹.....بینه
- ۴۹.....آزمایش خون
- ۵۱.....عوامل ارثی
- ۵۲.....نفی ولد
- ۵۲.....نفی ولد در موردی که اماره فراش جاری نمی شود
- ۵۳.....نفی ولد با اثبات خلاف اماره فراش
- ۵۵.....نفی نسب با لعان
- ۵۵.....لعان (ملاعنه)
- ۵۶.....چگونگی اجرای ملاعنه
- ۵۷.....آثار لعان
- ۵۸.....نفی نسب به وسیله غیرشوهر
- ۵۸.....گفتار سوم: نسب ولد زنا

- ۶۸..... لزوم اثبات نسب ولد زنا
- ۶۹..... گفتار چهارم: میراث ولد زنا
- ۶۹..... ولد زنا و مساله توارث
- ۷۸..... وارث ولد زنا
- ۸۰..... گفتار پنجم: حضانت ولد زنا
- ۸۰..... معنای لغوی حضانت
- ۸۰..... اصطلاح فقهری
- ۸۲..... دوره حضانت
- ۸۴..... حضانت و ولایت ولد زنا
- ۸۷..... گفتار ششم: نفقه ولد زنا
- ۸۷..... نفقه
- ۸۷..... حدود نفقه
- ۸۸..... انفاق کننده
- ۸۹..... شرط وجوب انفاق
- ۹۰..... نفقه ولد زنا
- ۹۳..... مراحل نفقه کودک ناشی از زنا
- ۹۳..... دوران حمل
- ۹۴..... دوران رضاع
- ۹۵..... دوران بعد از رضاع
- ۹۵..... گفتار هفتم: طهارت، اسلام و ذبیحه ولد زنا
- ۹۵..... طهارت و نجاست ولد زنا
- ۱۰۰..... اسلام ولد زنا
- ۱۰۲..... ذبیحه ولد زنا

- ۱۰۲..... اسقاط جنینی ناشی از زنا
- ۱۰۴..... ادله حرمت سقط جنین پس از استقرار در رحم
- ۱۰۶..... گفتار هشتم: ولد زنا و مشاغل احساس اجتماعی
- ۱۰۶..... قضاوت، شهادت و امامت ولد زنا
- ۱۰۷..... ولد زنا و عدل الهی
- ۱۰۸..... عدل
- ۱۰۸..... تاریخچه مسأله عدل
- ۱۰۹..... دلایل عدل الهی
- ۱۱۰..... عدالت خداوند به معنی زیر است:
- ۱۱۱..... ولد زنا و ورود به حرمت
- ۱۱۳..... تمایل به گناه در فرزندان ناشی از...
- ۱۱۵..... گناه انحراف روانی فرزندان ناشی از...
- ۱۱۶..... پاداش بیشتر در مقابل مشکلات بیشتر
- ۱۱۷..... ولد زنا و شغلهای حساس اجتماعی
- ۱۲۰..... گفتار نهم: ولد ناشی از تفخیز
- ۱۲۱..... فصل دوم
- ۱۲۱..... احکام کودکان ناشی از وطی به شبهه
- ۱۲۲..... گفتار اول: وطی به شبهه
- ۱۲۳..... وطی شبهه:
- ۱۲۵..... وطی در حال مستی
- ۱۲۶..... اقسام شبهه
- ۱۲۷..... شبهه در عقد و شبهه در وطی
- ۱۲۷..... شبهه مرد و شبهه زن

- ۱۲۸..... اقسام وطی به شبیه
- ۱۲۹..... گفتار دوم: نسب ولد وطی به شبیه
- ۱۳۲..... گفتار سوم: ارث کودکان ناشی از وطی به شبیه
- ۱۳۲..... گفتار چهارم: وطی به شبیه با محارم
- ۱۳۷..... فصل سوم
- ۱۳۷..... احکام کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی و شبیه سازی
- ۱۳۸..... مبحث اول: کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی
- ۱۳۹..... گفتار اول: تلقیح مصنوعی
- ۱۴۰..... گفتار دوم: اقسام تلقیح مصنوعی
- ۱۴۲..... تلقیح نطفه مرد بدون آمیزش
- ۱۵۴..... گفتار سوم: نسب کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی
- ۱۵۴..... آیات
- ۱۵۶..... روایات
- ۱۶۰..... گفتار چهارم: ارث کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی
- ۱۶۲..... گفتار پنجم: کودکان ناشی از شبیه سازی
- ۱۶۲..... شبیه سازی
- ۱۶۳..... کودکان ناشی از شبیه سازی
- ۱۶۳..... نسب کودکان ناشی از شبیه سازی
- ۱۶۴..... فرجام
- ۱۶۵..... نتیجه
- ۱۶۷..... منابع و مآخذ

## سخن مولف

بنی آدم اعضای یکدیگرند

کرد آفرینش ز یک گوهرند

چو عضوی به درد آورد روزگار

دگر عضوها را نماند قرار

تو گریه کن - دیگران را نمی

ساید ز غمت نماند آهی

کودکی در مرحله ای از زندگی است که در آن شخصیت انسان پایه ریزی می شود. لذا جهت شکل گیری شخصیتی مد منن و مهربان در این مرحله نیازمند توجه و مراقبت ویژه است. این توجه و مراقبت حاصل نمی گردد مگر با شناخت خصوصیات روحی و اخلاقی کودکان و رعایت حقوق آنان. ولی از آنجا که خصوصیات روحی و اخلاقی کودکان یکسان نیست و هر کودکی با کودک دیگر متفاوت است، حقوق و احکام آنها هم مشابه نمی باشد.

گروهی از کودکان که از لحاظ انعقاد نطفه و تولد با دیگران تفاوت دارند کودکان شبهه و نامشروع هستند، لذا دارای حقوق و احکام خاصی هستند که با حقوق و احکام کودکان مشروع متفاوت است در این تحقیق سعی بر این شده است که این حقوق و احکام بیان گردد.

در پایان از همه سروران و همکاران دانشگاه حقوق و علوم سیاسی دانشگاه آزاد واحد زاهدان که مرا مورد لطف و تشویق و عنایت قرار داده اند صمیمانه تشکر و قدردانی میکنم.

از همسر عزیز و فرزندان دلبندم که با مهر و لطف خویش محیطی را فراهم نمودند تا بتوانم به نوشتن بیردازم بی نهایت سپاسگزارم. خداوند به ایشان خیر عنایت فرماید.



## پیش گفتار

## بسم الله الرحمن الرحيم

از دیدگاه شرع مقدس اسلام و قانون ایران اطفال نامشروع، اطفال می باشند که در نتیجه روابط جنسی ممنوع بین زن و مرد نامحرم به وجود می آیند که عوامل فراوانی در تشدید یا تقلیل آمار این اطفال در جوامع تأثیر دارد که از میان آنها می توان به عوامل اجتماعی، اقتصادی و حوادثی مانند جنگ و قحط و همچنین عوامل روانی اشاره نمود.

از نظر حقوقی نسبت رابطه خونی، طبیعی، اعتبار و قراردادی بین دو فرد تلقی می شود که چنین رابطه ای به زعم عده ای از فقهای اهل سنت و فقه امامیه در قلمرو فقه امامیه و پدر خود برقرار می باشد و این گونه اطفال جز در مورد ارث ملحق به تمامی سبوق ری می باشند در مقابل اکثر فقها منکر چنین رابطه ای بین این دو گردیده اند و بالتسلیح اثبات نسبت بین این افراد موضوعی متغی می دانند از دیدگاه عرفی اثبات نسبت به طرق متنوعی می باشد که در سیستم ادای اثبات دعوی می توان به اقرار به فرزند بودن طفل نامشروع و شهادت شهود و آزمایش خون و سایر اماراتی که قریح با ابراهم می نمایند اشاره نمود.

در باره حقوق مدنی و کیفری این گونه افراد قابل ذکر است که در موارد معدودی این افراد از تمامی حقوق مربوط به افرادی که با نسب شرعی و قانونی به وجود آمده اند برخوردار می باشند و این موارد متعدد را می توان در تورات، قضات، شهادت و امام جماعت بودن این افراد خلاصه کرد که در مقابل سایر حقوق بسیار ناچیز است و دلیل این محرومیتها به دلیل جایگاه خاص این امور می باشد که جایگاهشان در مواردی مثل قضاوت جایگاه ائمه و معصومین باشد و لازم است افرادی

متصدی این امور شوند که از نطفه ای پاک بوجود آمده باشند و چون این افراد اقتضای ارتکاب به تفاوت بیشتری دارند شرع مقدس این محرومیتها را درباره آنها قائل شده است.

بنابراین بر خلاف نظر بعضی از حقوقدانان عدم آشنایی به مبانی اسلامی که معتقدند اسلام این افراد را از بسیاری از حقوق اولیه محروم کرده است، شرح مقدس تمامی حقوق جز در موارد متعدد و آن هم به دلیل خاص، را برای این افراد به رسمیت شناخته است.

این تمایز در سه فصل تهیه شده است که در فصل اول احکام فقهی - حقوق کودکان نامشروع که مصدق بارر آن زنا است بررسی شده است. در این فصل با تکیه بر دلایلی نسب ولد زنا نسبت به والدین طبیعی غیر ثابت شده است و با توجه به اینکه حقوق چون حضانت، نفقه، حرمت نکاح و ولایت بر نسب مرتبط است، این حقوق برای ولدزنا ثابت شده است، به جز ارث که به دلیل وجود نص خاص، بین ولدزنا و والدینش منتفی است. همچنین دلیل محرومیت و ممنوعیت ولدزنا از برخی حقوقی و شغلها اجتماعی چون ارث، سهادت، قضاوت و ... بیان شده است.

در فصل دوم احکام کودکان ناشی از و طی به شبهه برزیه و شبهه و کودکان متولد از شبهه از جمله کودکان مشروع محسوب شده اند، در نتیجه همه آثار و احکام کودکان مشروع بر آنها مرتب گردیده است.

در فصل سوم اقسام تلقیح مصنوعی بیان و موارد جواز و عدم جواز تلقیح مصنوعی ذکر گردیده است و کودکان ناشی از تلقیح مصنوعی به والدین خود که صاحب اسپرم و تخمک هستند ملحق شده اند و در ادامه شبهه سازی توضیح داده شده است و نسبت و احکام کودکان ناشی از شبهه سازی ذکر گردیده است.

## مقدمه:

شایان ذکر است که تکوین هر کودکی در اثر رابطه جنسی بین زن و مرد میسر است، به گونه ای که اگر در بین آنها ارتباط برقرار نشود عادتاً محال است بچه ای بدنیا بیاید، مگر اینکه بر طبق اراده و مشیت خداوندی معجزه ای صورت گیرد و بدون رابطه بچه ای متولد گردد، چنانکه حضرت عیسی مسیح (ع) از این گونه موارد است و وقتی که بیک خداوند سبحان به مریم مقدس مژده عیسی را داد و گفت «یا مریم ان الله یشرک بکلمه منه اسمہ المسیح عیسی بن مریم»<sup>۱</sup> (ای مریم خداوند تو را به کلمه ای از جانب خود که نامش مسیح عیسی بن مریم است، مژده می دهد)، حضرت مریم فرمودند «انی یکون لی ولد و لم یمسنی بشر»<sup>۲</sup> (چگونه مرا زنی خواهد بود با آنکه بشری به من دست نزده است).

رابطه زن مرد که سبب تکوین کودک می شود به سه قسم است:

۱- رابطه مشروع

۲- رابطه نامشروع

۳- رابطه ای که مورد اختلاف است.

۱- آل عمران / ۴۵

۲- آل عمران / ۴۷